schakels

de nederlandse antillen

posterijen, spaarinstellingen, centrale bank, fiscus

uitgave van het kabinet van de vice-minister president – plein 1 – 's-gravenhage

Foto omslag: Gezicht op Waaigat met aan de overzijde -- in het midden - het postkantoor van Willemstad.
(Foto: de Vries)

de posterijen

Over de zonnige weg in een van de buitenwijken van Willemstad op Curaçao nadert een jeep van de Antilliaanse posterijen. Behendig – zoals alleen een jeep dat kan – zwenkt hij van links naar rechts en van rechts naar links. Met korte rukken komt hij tot stilstand voor de brievenbussen die aan de tuinhekken zijn bevestigd. Zonder het voertuig te verlaten, stopt de besteller de voor het desbetreffende adres bestemde post in de bus en een sekonde later vervolgt de jeep alweer zijn weg.

Het is wel een heel andere manier van post bestellen, dan in ons land gebruikelijk is. Menige Nederlandse postbesteller die dit hoort, zal een licht gevoel van afgunst ten aanzien van zijn Antilliaanse kollega's misschien niet kunnen onderdrukken. Meen echter niet dat alle post op de Antillen op een dergelijke aantrekkelijke wijze wordt bezorgd. De jeeps – waarvan er op Curaçao 26 in gebruik zijn – doen alleen dienst in de buitenwijken van Willemstad en in de andere distrikten van het eiland. In de binnenstad lopen de bestellers ook met zware brieventassen te sjouwen hetgeen in een tropisch land een extra warm en zwaar karwei is.

Zijn er andere kenmerken waarmee de posterijen op de Nederlandse Antillen zich onderscheiden van het postbedrijf in ons land?

Het grootste verschil met Nederland is, dat het internationale verkeer ver de overhand heeft op het binnenlandse verkeer. Slechts een klein gedeelte van de post gaat niet naar het buitenland of komt daar niet vandaan. Bovendien neemt bij dat internationale verkeer de luchtpost een zeer belangrijke plaats in. Bijna alle briefpost en ook heel veel drukwerk – zoals kranten en tijdschriften – wordt per vliegtuig vervoerd. De pakketpost gaat meestal over zee. Deze pakketpost op zichzelf vormt een voornaam onderdeel van het totale vervoer. Voor de laatste wereldoorlog omvatte het ongeveer 8.000 pakketten per jaar. Nu gaat dit cijfer naar de 100.000 toe.

Curaçao en Aruba hebben verschillende luchtverbindingen met andere landen en uit die landen kan de post verder per vliegtuig naar alle delen van de wereld worden vervoerd. Sint Maarten heeft een rechtstreekse luchtverbinding met New York. Met Bonaire, Saba en Sint Eustatius worden gouvernementsdiensten onderhouden. Post naar en van deze eilanden wordt dus steeds via Curaçao vervoerd. Voor een deel gebeurt dit met kleine vliegtuigen of per helikopter.

Vooral na de oorlog heeft de dienst van de posterijen zich heel sterk uitgebreid. Het beste kan dit worden aangetoond met het noemen van enkele cijfers. Het aantal behandelde poststukken steeg van ongeveer twee miljoen per jaar, vóór de oorlog, tot een huidig jaartotaal van vijftien miljoen. Het geldverkeer per postwissel liep op van één miljoen tot elf à twaalf miljoen in een enkel jaar. Het personeel van de dienst voor het gehele gebied van de Nederlandse Antillen telde voor de oorlog vijfendertig man, nu zijn ruim driehonderd mensen in dienst van de posterijen. Over een girodienst beschikt men niet op de Antillen. Wel heeft men – evenals in ons land – een postspaarbank

telefoondienst

De telefoondienst ressorteert op de Antillen niet

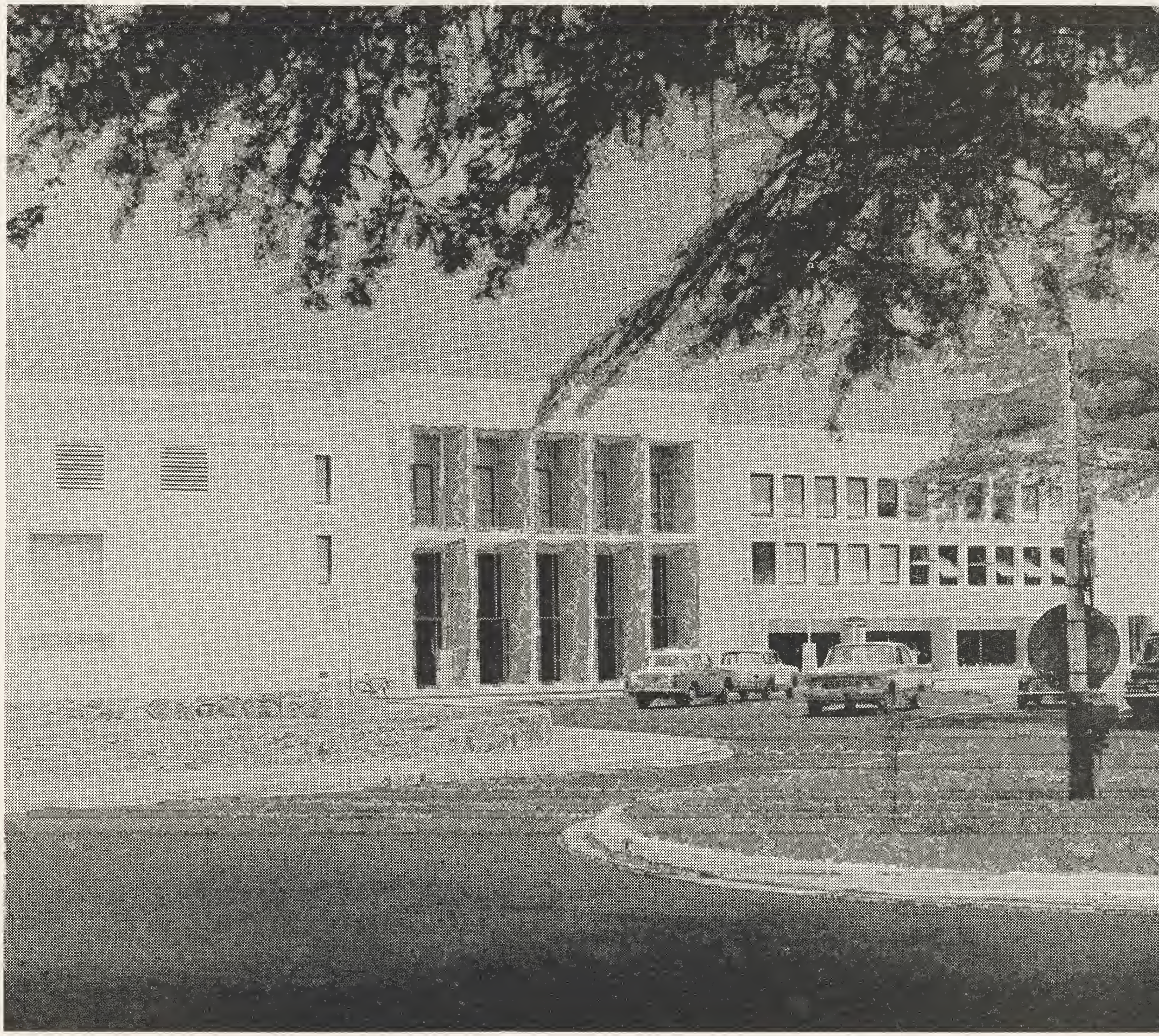
Aan het Waaigat in Willemstad staat het in 1953 geopende postkantoor van Curaçao. (Foto: Tom Lindeijer)

Curaçao - Willemstad, het hoofdpostkantoor. (Foto: Kon. Inst. v. d. Tropen)

Aruba - Oranjestad, nieuwe postkantoor. (Foto: Kon. Inst. v. d. Tropen)

St. Maarten - Philipsburg, postkantoor.
(Foto: Kon. Inst. v. d. Tropen)

Bonaire - Kralendijk, het postkantoor.
(Foto: Kon. Inst. v. d. Tropen)

onder de posterijen. Wel is het ook een rijksdienst, maar het is een apart bedrijf, met een eigen direktie.
Een opvallend verschil met ons land is namelijk, dat men op Curaçao en Bonaire wel abonnementsgeld betaalt voor het bezit van een telefoon, maar dat de op deze eilanden gevoerde gesprekken gratis zijn. Hieruit volgt dat het publieke telefoneren niets kost. Overal in Willemstad en op het eiland vindt men op tal van punten aan lantarenpalen bevestigde metalen kastjes, waarin zich een telefoontoestel bevindt. Iedereen kan hiervan gratis gebruik maken. Terzijde zij opgemerkt, dat het oprichten van gesloten telefooncellen in een tropisch land, waar het zelden en nooit langdurig regent, niet noodzakelijk is. Overigens heeft het gratis telefoneren wel de langste tijd geduurd. Men overweegt voor de gesprekken van de abonné's en via de publieke telefoons een tarief in te voeren. Op Aruba is dit reeds het geval.
Het aantal telefoontoestellen op Curaçao en Aruba bedraagt respektievelijk ruim 6.000 en ruim 3.000. Op Curaçao, Aruba en Bonaire zijn de centrales geautomatiseerd. Het telefoonverkeer tussen de eilanden onderling en met het buitenland wordt onderhouden door de Lands Radio- en Telegraafdienst.

onbestelbare stukken

Na dit uitstapje naar de Telefoondienst terug naar de posterijen en naar een probleem dat overal voorkomt, en dus ook op de Antillen, namelijk dat van de onbestelbare stukken. Soms betreft het een in een onleesbaar spijkerschrift

Curaçao: Telefoon in de open lucht.
(Foto: Wilko Bergmans)

gekrabbeld adres, soms zijn adressen geheel fonetisch gespeld en een andere keer geeft men een uitvoerige beschrijving van het huis en de omgeving van de geadresseerde. In deze laatste gevallen komt vooral de grondige kennis, die de meeste bestellers van hun wijk hebben, goed van pas. Zij plegen bijvoorbeeld zeer veel aandacht te schenken aan namen. Na verloop van enige tijd weten zij in hun wijk de geadresseerden nauwkeurig te wonen en behoeven zij nauwelijks meer op het nadere adres te letten. Dank zij deze kennis kunnen onduidelijk en onvolledig geadresseerde poststukken in negen van de tien gevallen toch op de juiste plaats van bestemming worden afgeleverd.

Als een geval beslist onoplosbaar is, en ook opening van de brief of het pakje geen uitkomst biedt omtrent geadresseerde of afzender, krijgt het desbetreffende stuk gedurende enige tijd een plaats in een glazen kastje in het postkantoor. Aldus tentoongesteld, is er altijd nog enige kans dat de geadresseerde zich kenbaar maakt. Eén van de knapste staaltjes van opsporingskunst is wel het geval geweest van de dame die haar geliefde twintig jaar geleden uit het oog had verloren en die helaas slechts zijn voornaam kende. Met behulp van een uitvoerige persoonsbeschrijving wist een brievenbesteller tenslotte de gezochte op een der andere eilanden te achterhalen. Tussen haakjes zou ik willen opmerken dat het gemis van zijn beminde de man blijkbaar niet dermate had aangegrepen, dat hij in al die jaren door het verdriet sterk was verouderd en daardoor veranderd. Die twee zijn toen alsnog met elkaar verenigd en als zij daarna gelukkig zijn geworden, zullen zij stellig tot in lengte van dagen de posterijen met dank in het hart gedenken. Maar niet alleen zij doen dat. Want al is het dagelijks bezorgen van normaal geadresseerde poststukken dan niet zo spectaculair als het oplossen van moeilijke puzzels, het is beslist niet minder belangrijk. Zeker niet in een land waar nog altijd zoveel Nederlanders wonen, die eigenlijk doorlopend verlangend uitkijken naar post van familie en vrienden in het vaderland. 'Ha – daar is de post!' – is dan ook een verheugde uitroep, die op de Nederlandse Antillen altijd van harte wordt gemeend.

7.4.'64

Punda, Willemstad. (Foto: Wilko Bergmans)
Telefooncel tegenover Hotel Americano op het Brionplein,

spaarinstellingen

Nederlanders gaan door voor een zeer spaarzaam volk. Het aantal van meer dan tien miljoen spaarbankboekjes, dat in ons land uitstaat, wijst dan ook wel in die richting. De vraag rijst, in hoeverre de Nederlanders, die op de Antillen zo heel lang de leidinggevende bovenlaag hebben gevormd, invloed hebben uitgeoefend op de spaarzaamheid van de landsbevolking. Wie zich verdiept in het spaarwezen van de Nederlandse Antillen, kan een paar interessante gevolgtrekkingen maken.
In de eerste plaats is daar dan de geschiedenis van de in 1905 opgerichte Postspaarbank van de Nederlandse Antillen. Aan het einde van het oprichtingsjaar kreeg men heel sterk de indruk dat de spaarbank in een dringende behoefte voorzag. Er stonden toen rond veertienhonderd spaarbankboekjes uit en het totale spaartegoed bedroeg ruim 34½ duizend gulden. Hoewel de spaarbank in de daaropvolgende jaren – met een onderbreking tijdens de eerste wereldoorlog – geregeld bleef groeien, begon de werkelijk belangrijke ontplooiing toch pas in de tweede helft van de jaren twintig, toen op Curaçao en Aruba gevestigde oliemaatschappijen zich sterk gingen uitbreiden en het aantal buitenlandse employé's – voor een groot deel bestaande uit Nederlanders – aanzienlijk toenam. Toen bleek dat het vooral deze buitenlandse werkkrachten waren, die hun spaargeld bij de Postspaarbank deponeerden.
Groei en bloei van de spaarbank blijken dan ook steeds heel nauw samen te hangen met de gang van zaken bij de oliemaatschappijen. Toen deze maatschappijen in 1959 begonnen met een omvangrijke inkrimping en, als gevolg daarvan, heel veel buitenlandse werknemers afvloeiden, had dit ook onmiddellijk gevolgen voor de Postspaarbank.
In dat jaar had er een ontsparing plaats van meer dan 400.000 gulden. Hoewel het aantal spaarders bleef toenemen, heeft deze ontsparing zich voortgezet tot in 1962. Pas aan het einde van dat jaar was er weer sprake van een toegenomen spaarsaldo. Men sloot het jaar af met 22.500 spaarrekeningen en een spaartegoed van *f* 9.370.000,–.
Er zijn twee faktoren die ten aanzien van deze stijgende cijfers een belangrijke rol spelen. Het steeds groeiende aantal spaarders toont aan dat de landsbevolking meer en meer gebruik gaat maken van de Postspaarbank. En hieruit kan men dan weer afleiden dat de maatschappelijke positie van de landsbevolking geleidelijk verbetert, ook doordat steeds meer Antillianen de plaatsen gaan innemen van de buitenlanders die aanvankelijk de bovenlaag van de Antilliaanse samenleving vormden.

spaar- en kredietverenigingen

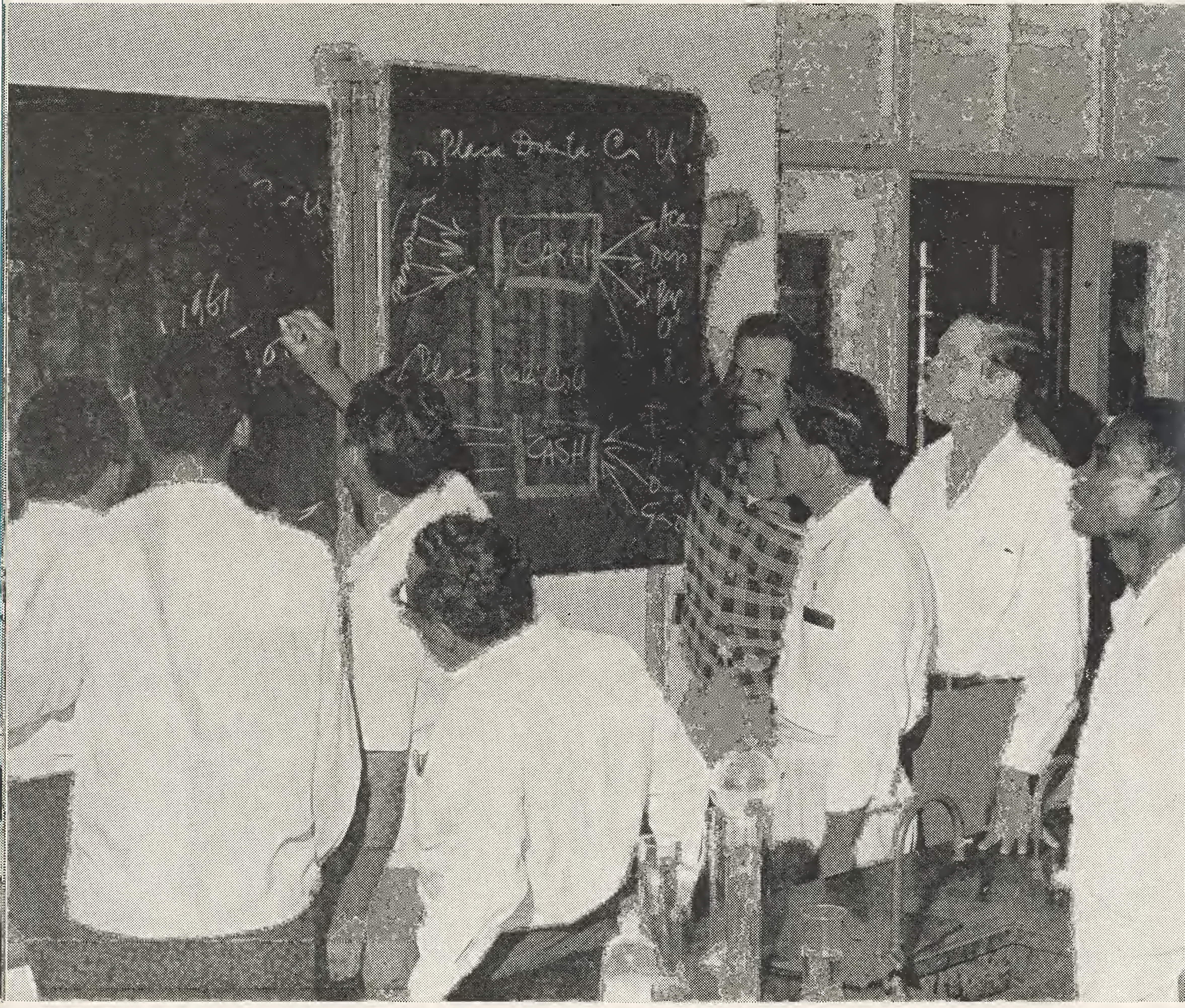
Het is een ontwikkeling die men alleen maar kan toejuichen en die het logische gevolg is van de maatschappelijke toestanden in een land waar de koloniale verhoudingen tot het verleden behoren. Maar al heerst er op de Nederlandse Antillen een betrekkelijke welvaart en al deelt de landsbevolking daarin veel meer mee dan vroeger het geval was, toch zijn er ook nu nog veel Antillianen die nauwelijks kunnen rondkomen, of

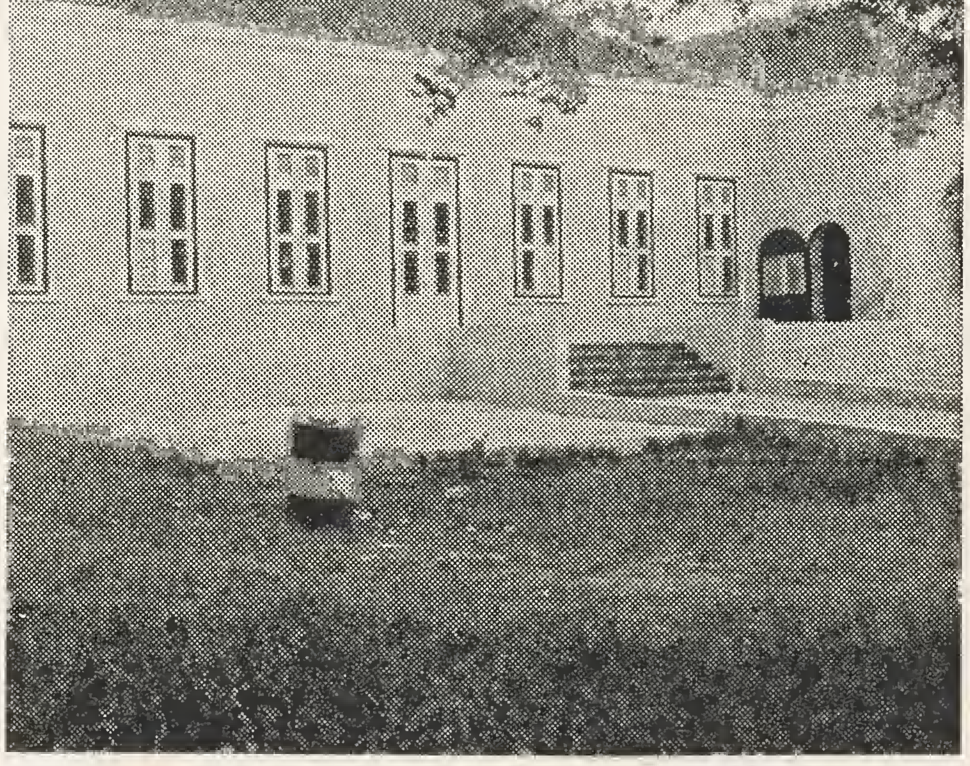
die zelfs in zeer armoedige omstandigheden leven. Juist voor dit deel van de bevolking zijn de op initiatief van pater Amado Römer gestichte spaar- en kredietverenigingen van zoveel belang. Pater Römer, die zelf op Curaçao werd geboren en er ook opgroeide, maakte in 1946 voor het eerst kennis met het werk van de C.U.N.A. (dit is de Credit Union National Association, de internationale organisatie van kredietverenigingen, aanvankelijk bestaande uit bonden van de Verenigde

Onder deze krom gegroeide boom in de stadswijk Colon werd in 1953 de eerste spaar- en kredietvereniging op Curaçao opgericht. (Foto: Tom Lindeijer)

De Bond van Kredietvereniging organiseert geregeld kadercursussen. (Foto: Tom Lindeijer)

Thans beschikt de Bond van Coöperatieve Kredietverenigingen in de Nederlandse Antillen over een eigen gebouw waarin het Coöperatief Educatief Centrum is ondergebracht. (Foto: Tom Lindeijer)

Staten van Amerika en van Canada en waarbij zich later ook de bonden uit andere landen aansloten). Pogingen om in dat jaar ook op Curaçao tot oprichting van spaar- en kredietverenigingen te komen, liepen op niets uit. Pas in 1953, toen pater Römer na een verblijf in Rome en een aantal jaren van arbeid op Aruba terugkeerde naar Curaçao, kreeg hij opnieuw de kans het werk van de spaar- en kredietverenigingen op gang te brengen. Zijn arbeidsterrein was de wijk Colon, misschien wel de armoedigste buurt van Willemstad.

Het lukte pater Römer enkele – voornamelijk jongere – mannen te interesseren voor de mogelijkheden om door middel van een spaar- en kredietvereniging bepaalde noden te lenigen en tot een hoger levenspeil te komen. Na maanden van praten en argumenteren waarvoor men meestal samenkwam in de schaduw van een kromgegroeide boom, was het dan zover dat een van hen – Juan Coco – de gedenkwaardige woorden sprak: 'Laten we uitscheiden met praten en overgaan tot aktie'.

ups en downs

Met een groepje van 18 man startte men de eerste, voorlopig nog onofficiële spaar- en kredietvereniging. Na anderhalf jaar had men in totaal *f* 290,– gespaard. Maar in diezelfde tijd hadden de spaarders elkaar geholpen aan leningen tot een totaal van ruim *f* 1.200,–. Het bewijs was dus geleverd, dat men door te sparen zichzelf en anderen kon helpen op die momenten waarop financiële bijstand nodig was.

Ondanks dit bevredigende resultaat wilde de groep echter niet groeien. Integendeel, in 1955 trok zelfs een aantal deelnemers zich terug. De keer ten goede kwam in 1957. In november van dat jaar had op Curaçao de '7de West-Indische Conferentie' plaats. Het hoofdthema werd gevormd door het onderwerp 'Coöperatieve Verenigingen'. Dank zij een krachtige propaganda-aktie kon toen in januari 1958 de eerste officiële Credit Union op de Nederlandse Antillen worden opgericht. Aan het eind van 1958 waren er op Curaçao reeds negen groepen, met in totaal 800 leden. In 1960 begon men ook op Aruba en Bonaire, waar nu respektievelijk acht en drie groepen zijn. In 1960 werd ook de Bond van Coöperatieve Credietverenigingen op de Antillen gesticht. Deze overkoepeling van alle Antilliaanse credietverenigingen telt nu 57 groepen met in totaal meer dan 14.000 leden.

In Suriname, waar men intussen ook is begonnen met het oprichten van kredietverenigingen, bestaan thans acht groepen.

Iedere groep heeft naast het bestuur een krediet-kommissie die de aangevraagde leningen beoordeelt en toewijst of weigert. Zowel de leden van het bestuur, als die van de krediet-kommissie dragen een grote verantwoordelijkheid ten aanzien van het beheer der spaargelden en het te volgen beleid bij het toekennen en afwijzen van leningen. Kadervorming is dan ook een belangrijk punt op het programma van de Bond van Kredietverenigingen. Ieder jaar houdt men drie of vier maal een opleidingscursus en éénmaal per jaar belegt men een algemene studieconferentie die gewijd is aan een bepaald onderwerp.

eigen gebouw

Sinds 1962 beschikt men daarvoor over een eigen gebouw dat de benaming heeft gekregen van Coöperatief Educatief Centrum. Het is een lange weg geweest: van vergaderplaats onder een kromme boom naar dit solide en ruime gebouw. Maar goed beschouwd heeft men die weg toch nog in een betrekkelijk korte tijd afgelegd.
Vooral uit de vorming van dit educatief centrum blijkt welk een brede vlucht het werk van de kredietverenigingen heeft genomen. De oorsprong hiervan ligt in de wekelijkse vergaderingen van de groepsleden. Daar bespreekt men namelijk niet alleen de op de groep betrekking hebbende zaken, maar men komt er ook met persoonlijke problemen naar voren, zoals bijvoorbeeld een verantwoorde besteding van de gezinsfinanciën. De in december 1962 gehouden jaarlijkse studieconferentie was geheel aan dit onderwerp gewijd. Uitgaande van de gedachte dat de gezinswelvaart begint bij een goed doordachte besteding van het gezinsinkomen, wil de Bond namelijk veel aandacht gaan schenken aan gedegen voorlichting op dit gebied, zoals dat in ons land al vele jaren wordt gedaan door het Gezins-Begrotings-Instituut.
Samenvattend kan men zeggen dat in de eerste plaats de omstandigheden, waaronder de leden van de kredietverenigingen leven, merkbaar zijn verbeterd. In de tweede plaats is hun mentaliteit geheel veranderd. Het wekelijkse kontakt in de groepsbijeenkomsten heeft het gevoel van solidariteit in niet geringe mate versterkt en het inzicht gewekt, dat men tezamen heel veel kan bereiken. Van lijdzaam in hun kommervolle omstandigheden berustende mensen zijn de leden geworden tot mensen die initiatieven ontwikkelen en die verantwoordelijkheden op zich durven te nemen. Zij wachten niet langer af wat er gaat gebeuren, maar trachten het lot een slag voor te zijn. Er is een betere geestesgesteldheid ontstaan, die niet nalaat ook in groter verband invloed uit te oefenen.
Zo werken er op de Nederlandse Antillen dus twee spaarinstellingen ten bate van de individuele spaarders en ten bate van de algemene welvaart. Bij de Postspaarbank komt dit laatste onder andere tot uitdrukking in de beleggingen van de spaargelden. Voor een deel bestaan deze uit leningen aan de landsregering. Met deze gelden kunnen werken van algemeen belang worden uitgevoerd. Behalve het profijt, dat de gemeenschap daarvan heeft, brengt dit tevens de vereiste werkverruiming met zich mee. Het werk van de kredietverenigingen richt zich voornamelijk op het vergroten van de welvaart der aangesloten leden. Ook deze welvaart spreidt echter nieuwe welvaart om zich heen. Onze Nederlandse Spaarbankbond voert als leuze: Sparen is een bron van volkskracht. Het is een leuze die men op de Nederlandse Antillen niet alleen ook heeft begrepen, maar die men bovendien meer en meer ook ten uitvoer brengt.

19.5.'64

de centrale bank

De Centrale Bank van de Nederlandse Antillen, 1 januari 1962 voortgekomen uit de Curaçaose Bank, heeft in het Antilliaanse bestel van oudsher een zeer belangrijke plaats ingenomen. Ook thans geldt deze centrale bank als de hoeksteen van de financiële economie van het land.
Reeds in de eerste helft van de vorige eeuw ving de Curaçaose Bank zijn werkzaamheden aan. Het oorspronkelijke bankreglement werd in de loop van tientallen jaren herhaaldelijk aangevuld en gewijzigd. Door de geleidelijk aan doorgevoerde staatsrechtelijke herzieningen, waardoor de Nederlandse Antillen van kolonie tot autonoom land binnen koninkrijksverband werden, moest dat oude reglement echter worden aangepast aan de nieuwe lokale bevoegdheidssfeer en de eisen des tijds.
Ruim zeven jaar, nadat de Nederlandse Antillen hun volledige autonomie hadden verkregen, kwam het nieuwe statuut voor de Bank van de Nederlandse Antillen tot stand, met name trad dit statuut in werking op 1 januari 1962. Zoals in Nederland, wordt het bestuur over de financiën van het land beheerst door tal van wettelijke regelingen. Voor de Nederlandse Antillen staan de belangrijkste desbetreffende bepalingen in het Statuut voor het Koninkrijk, de Staatsregeling en de Eilandenregeling.
In het Statuut voor het Koninkrijk staat een bepaling, dat tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen overleg wordt gepleegd voor bevordering van doelmatige economische, financiële en monetaire betrekkingen en over vraagstukken inzake het munt- en geldwezen, bank- en deviezenpolitiek. Blijkens Staats- en Eilandenregeling hebben de Nederlandse Antillen de bevoegdheid tot regeling en uitvoering van budgetaire, fiscale en comptabele zaken. Ook de bevoegdheid van het land tot regeling en uitvoering van het deviezenverkeer en het geld- en bankwezen is met zoveel woorden genoemd. En tenslotte de bepaling van de Staatsregeling, dat het muntstelsel en de voorwaarden voor de werking van een circulatiebank bij landsverordening worden geregeld.

bankstatuut

Tegen de achtergrond van deze bepalingen kwam het nieuwe bankstatuut tot stand. Een gezond budgetair, fiscaal en comptabel beheer is niet mogelijk zonder een innige wisselwerking met het beheer inzake het geld-, krediet- en bankwezen en het deviezenverkeer. Hoewel de Bank van de Nederlandse Antillen een in zijn statuut gegarandeerde onafhankelijke positie heeft, wordt deze wisselwerking tot stand gebracht door de bevoegdheden van de parlementair verantwoordelijke minister van Financiën. Daardoor wordt de zo noodzakelijke eenheid in 's lands financiën gewaarborgd.
De Bank is rechtspersoon met een kapitaal van 4 miljoen, een reservefonds eveneens van 4 miljoen, en heeft de uitsluitende bevoegdheid tot het uitgeven van bankbiljetten. Ook brengt de Bank op verzoek van de landsoverheid muntbiljetten en muntspecie in omloop, terwijl zij tevens is centrale deviezenbank voor het land, hetgeen betekent, dat de Bank belast is met het beheer over de deviezenvoorraad.
De waarde van de Nederlands-Antilliaanse geld-

eenheid is vastgelegd in de overeenkomst van Bretton Woods, een internationale overeenkomst betreffende de valutawaarden van de verschillende daarbij aangesloten staten. Als zodanig is de Antilliaanse valuta op goudbasis afgestemd.

honderd procent dekking

Het totaal van de bankbiljettencirculatie en de direct opvraagbare verplichtingen der Bank zijn voor ruim 100 % gedekt door baar goud en kortlopende waardepapieren in harde valuta. Men stelt wel eens de vraag, waarom het toch nodig is, dat de Bank zo'n zware dekking moet hebben voor haar verplichtingen? Voor wie de typische geaardheid der Antilliaanse economie kent, is het antwoord op die vraag eenvoudig. De Nederlandse Antillen zijn als grondstoffen-arm land, grotendeels aangewezen op importen van kapitaal- en consumptiegoederen. Voor de betaling daarvan staat de uit de industrie toevloeiende deviezenstroom ter beschikking. Een dergelijke constellatie vereist een grote mate van liquiditeit van de Centrale Bank, welke tevens als beheerder van het deviezendepôt fungeert.
In de geaardheid van de Antilliaanse economie ligt ook het antwoord op de vraag besloten, waarom de Antilliaanse gulden niet devalueerde en daarna revalueerde gelijk de Nederlandse gulden? Zowel bij devaluatie als bij revaluatie zou het evenwicht zodanig verstoord worden, dat de Antilliaanse economie daardoor ernstig zou worden geschaad.
Het bestuur der Bank heeft door de tijden heen derhalve goed ingezien, dat de stabiliteit der geld-eenheid van grote waarde is voor het land. De taakomschrijving van de Bank vermeldt bevoegdheden die deels zuiver bankzaken betreffen en deels slechts tot de taak van centrale banken behoren. Bij voorbeeld het disconteren van kortlopende wissels, het kopen en verkopen van chèques, het verstrekken van kasvoorschotten aan de landsoverheid en het uitvoeren van officiële betalingsopdrachten.

grote gedegenheid

Het bestuur van de Bank is in handen gelegd van een directeur, terzijde gestaan door een secretaris. Onder de bekwame leiding van de heer Krafft, eerst secretaris onder de oude constructie en daarna directeur onder de nieuwe, verkreeg de Bank van de Nederlandse Antillen een naam van grote gedegenheid tot ver over de grenzen van het land.
Op het bestuur van de Bank wordt toegezien door een raad van commissarissen. De regeringscommissaris is hiervan een belangrijke figuur, omdat hij voor de minister van Financiën optreedt als schakel tussen het financieel beleid der overheid en dat van de Bank.
Wie wel eens het Fort Amsterdam op Curaçao is binnengelopen en het kleine kantoor van de Bank van de Nederlandse Antillen gezien heeft, moet wel gedacht hebben: 'Is dat nou alles?' Maar men mag niet alles afmeten naar uiterlijk vertoon. Ook in het kleine en in de bescheidenheid kan grootheid schuilen en zo moet men de Bank van de Nederlandse Antillen zien. 'Een rots van gedegenheid in de soms zo felle branding van de Caraibische Zee'. Als zodanig voelt men ook in de Nederlandse Antillen zelf het belang van deze Centrale Bank aan.
Hoe eenvoudig zou het niet zijn het goudbezit boven de wettelijk voorgeschreven limiet van 50 % te gelde te maken voor de investering in eigen land! Maar de Antillianen denken daar niet aan, omdat zij weten, dat het vertrouwen in hun land nauw samenhangt met de gezondheid van hun financiën en de waardevastheid van hun ruilmiddel.

9.7.'63

de fiscus

Het fiscale regime van de Nederlandse Antillen is enerzijds ingewikkelder en anderzijds veel eenvoudiger dan het Nederlandse. Dat mag ongerijmd klinken, maar het is niettemin een feit. De complicaties vloeien voort uit de zeer specifieke regeling der financiële verhouding tussen de landsoverheid – in Nederland zouden we zeggen het Rijk – en de eilandelijke overheden – in Nederland de gemeenten. Deze verhouding is namelijk geregeld in de Eilandenregeling, een regeling, die te vergelijken is met de gemeentewet in Nederland.
En die Eilandenregeling bepaalt in grote trekken, dat de inkomsten uit de belangrijkste indirecte belastingen toevallen aan de landsoverheid, onder gehoudenheid evenwel om een bepaald percentage van de opbrengst af te dragen aan de eilandgebieden Aruba en Curaçao, al naar gelang die inkomsten uit het betrokken eilandgebied zijn verkregen. Daartegenover vallen de inkomsten uit de belangrijkste directe belastingen toe aan de eilandgebieden, onder dezelfde gehoudenheid voor Aruba en Curaçao echter om een bepaald percentage daarvan af te dragen aan de landsoverheid.
Het doel van een dergelijke ietwat vreemd aandoende regeling is toch wel plausibel, begrijpelijk. Men heeft zowel de landsoverheid als de eilandelijke overheden van Aruba en Curaçao in de wet verankerde belastinginkomsten willen toedelen op zodanige wijze, dat de totaal inkomsten op zo billijk mogelijke wijze worden verdeeld. En daarmede werd tevens tegemoet gekomen aan de in de Nederlandse Antillen levende gedachte, dat voor de zeer vergaande autonomie van de eilandgebieden ook financiële garanties dienden te worden geschapen om deze autonomie daadwerkelijk inhoud te geven. Zonder voldoende eigen inkomsten kan men immers nooit geheel zelfstandig zijn.

Bonaire en Bovenwindse eilanden

Voor de beide eilandgebieden Bonaire en de Bovenwindse Eilanden is de constructie nog weer anders. De nagenoeg evenver gaande autonomie van deze gebieden, die vrijwel geen eigen inkomsten hebben, noodzaakte tot een soort subsidiestelsel. Op het budget van de centrale overheid worden telkenjare zodanige bedragen ten behoeve van de zogenoemde noodlijdende eilandgebieden uitgetrokken als nodig zijn om het bestuursapparaat normaal te doen functioneren en die voorzieningen te treffen, welke gezien de behoefte en de voorzieningen in Aruba en Curaçao, redelijk zijn te achten. Het is duidelijk, dat daarin grote bedragen gaan zitten, ondanks het feit, dat deze beide eilandgebieden tezamen nog geen 10.000 inwoners tellen.
Op grond van deze gesteldheid is het bepalen van de methodiek en het vaststellen van de tarieven van de directe en de indirecte belastingen derhalve in feite een gemeenschappelijk belang van de landsoverheid en de eilandelijke overheden. De inzichten terzake dienen op elkander te zijn afgestemd.
Eenvoudig is het Antilliaanse belastingstelsel, omdat het veel minder verfijnd is dan het Nederlandse. In de Antillen kennen we geen omzetbelasting, zoals in Nederland, geen vermogensbelasting en geen dividendbelasting. En daarbij

SABA

Landingsplaats met douanekantoor aan de Fort Bay op Saba. (Foto: Kon. Inst. v. d. Tropen)

zijn de tarieven van de bestaande belastingen, vergeleken met de Nederlandse, veel lager. Zo op het eerste gezicht zou men zeggen: 'Een ideaal oord; een soort belastingparadijs!' Maar zo is het toch niet, althans in normale gevallen niet. Het leven in de Nederlandse Antillen is duur en degenen, die in de Antillen wonen, klagen net zo over de hoge belastingen als men dat hier pleegt te doen. Zodra de mens klachten heeft, raken zij nu eenmaal in veel gevallen zijn portemonnaie, waar hij zich ook bevindt.

soorten van belasting

De belangrijkste directe en indirecte belastingen zijn de inkomstenbelasting, de winstbelasting, de grondbelasting, de gebruiksbelasting en de invoerrechten en accijnzen. Heeft men geen auto, dan betaalt men geen andere belastingen. Ook geen luister- en kijkgeld.
Inkomens beneden de 2000 Antilliaanse gulden per jaar zijn vrij van belasting. Gehuwden met een inkomen van 10.000 gulden betalen *f* 521,50 en met een inkomen van 20.000 gulden niet meer dan *f* 1856,50. Op deze bedragen worden in Aruba en Curaçao dan nog 15 eilandelijke opcenten geheven. Het ligt voor de hand, dat ook in de Antillen het belastingtarief progressief is. Bij een zuiver inkomen van 100.000 gulden wordt de maximale progressie bereikt, doch dit maximum ligt aanzienlijk lager dan in Nederland.
De tarieven van de winstbelasting, enigermate te vergelijken met de vennootschapsbelasting in Nederland, zijn evenmin hoog. Op bedrijfswinsten tot 100.000 gulden per jaar betaald men 27,6 % en op de winsten boven 100.000 gulden per jaar 34,5 % winstbelasting, inclusief de eventuele eilandelijke opcenten. Voor de winsten van de beide aardolieraffinaderijen op Aruba en Curaçao bestaat een afzonderlijke regeling.
De grondbelasting wordt geheven op onroerende goederen gelegen op Aruba, Bonaire of Curaçao en bedraagt voor bebouwde eigendommen 6 tiende procent en voor onbebouwde eigendommen een half procent van de belastbare waarde. Belastingplichtig is de zakelijk gerechtigde.
De gebruiksbelasting tenslotte, zou men kunnen vergelijken met de personele belasting hier te lande. Zij wordt geheven naar de huurwaarde en bedraagt 5 % daarvan.
Tezamen met de matige invoerrechten vormen de opgesomde belastingen de hoofdschotel van het belastingregime, waaraan men op de Antillen onderworpen is.

bijzonder karakter

Menigeen zou als zijn opinie ten beste willen geven, dat de belastingschroef in de Antillen derhalve wel wat zou kunnen worden aangedraaid. Maar dat is toch niet zo simpel! Bij het bepalen van de belastingdruk in enig land, dient met een aantal specifieke geaardheden zorgvuldig rekening te worden gehouden. De Nederlandse Antillen zijn omgeven door landen met een belastingstelsel, dat aanzienlijk afwijkt van dat in de Europese sfeer. Bij het verzwaren van de belastingdruk moet dan ook direct rekening worden gehouden met de gevaren van kapitaalvlucht, opwaartse druk op de lonen en verstoring van de arbeidsvrede. Men moet bedenken, dat in de

Antillen geen noemenswaardige invloed kan worden uitgeoefend op het prijsniveau, omdat vrijwel alle consumptiegoederen moeten worden ingevoerd. En daarbij moeten de Nederlandse Antillen als ontwikkelingsgebied worden beschouwd. Zonder een mild belastingklimaat zou de economische ontwikkeling slechts worden belemmerd.

Dit zijn enkele factoren, waardoor het vraagstuk van de belastingdruk een bijzonder karakter heeft. Aan de andere kant zou men kunnen stellen, dat de belastingen onder bepaalde omstandigheden enigszins zouden kunnen worden verhoogd. Daartoe bieden de huidige tarieven nog wel enige speelruimte. Zeker is echter wel, dat het opvoeren van de belastingdruk tot het peil van de West-Europese landen voor de Nederlandse Antillen bepaald rampzalige gevolgen zou hebben.

faciliteiten

Een ander facet van het fiscale regime van de Nederlandse Antillen hangt nauw samen met de absolute noodzaak tot verbreding van de welvaartsbasis van het land. Deze noodzaak wordt nog geaccentueerd door de recente automatisering in de olie-industrie en de snelle toeneming van de bevolking.

Om een dergelijke economische ontwikkeling mogelijk te maken, werden in de belastingverordeningen bepalingen van verscheiden aard opgenomen, die alle ten doel hebben de vestiging van nieuwe industrieën, beleggings- en octrooihoudstermaatschappijen, het bouwen van hotels en het drijven van handel met gebruikmaking van de vrijhavengebieden te vergemakkelijken en te bevorderen.

Nieuwe industrieën, die aan de in de wet gestelde vereisten voldoen, betalen gedurende tien jaar in het geheel geen belasting. Een uniek voorbeeld van belastingbevrijding.

Maatschappijen, die zich in de vrijhavengebieden van Aruba en Curaçao vestigen, betalen gedurende twintig jaar slechts een derde gedeelte van de winstbelasting, terwijl zij vrijdom genieten van invoerrechten. En de genoemde beleggings- en octrooihoudstermaatschappijen, die overeenkomstig de bepalingen van de winstbelastingverordening zijn opgericht en gevestigd, betalen slechts een tiende gedeelte van het normale winstbelastingtarief. Een zeer vergaande belastingbeperking, nog versterkt door het feit, dat de Nederlandse Antillen deel uitmaken van het verdrag ter voorkoming van dubbele belasting tussen Nederland en de Verenigde Staten van Noord-Amerika.

In verschillende buitenlandse bladen worden de Nederlandse Antillen om laatstgenoemde reden meermalen afgeschilderd als een belastingparadijs. Dus toch in zekere mate een belastingparadijs. Laten wij blij zijn, dat er ergens nog een paradijs bestaat!

20.8.'63

DE LIGGING VAN ARUBA, CURAÇAO, BONAIRE, ST. MAARTEN, SABA EN ST. EUSTATIUS IN HET CARIBISCHE GEBIED
0 100 200 300 400 500 600 700 800 KM.
ULTIMO 1955
CUBA
Santiago
JAMAICA
Kingston
ACKLIN EIL.
MARIGUANA
CAICOS EILANDEN
TURKS EILANDEN
GR. INAGUA
GROTE ANTILLEN
Cap Haitien
HAITI
DOM. REPUBL.
Port au Prince
Ciudad Trujillo
PORTORICO
San Juan
Porto Rico
VIRGINISCHE EILANDEN
ST. MAARTEN
SABA
ST. EUSTATIUS
BARBUDA
ANTIGUA
GUADELOUPE
Basse-Terre
DOMINICA
Port de France
MARTINIQUE
CASTRIES
BARBADOS
ST. VINCENT
GRENADA
TOBAGO
Port of Spain
TRINIDAD
EIL. BOVEN DE WIND
KLEINE ANTILLEN
N
CARIBISCHE ZEE
ARUBA
CURAÇAO
BONAIRE
KLEINE ANTILLEN
EILANDEN BENEDEN DE WIND
MARGARITA
La Guaira
Caracas
Maracaibo
Barranquill
Cartagena
Panama-kanaal
PANAMA
Panama
ATLANTISCHE OCEAAN
VENEZUELA
Orinoco
Apure
Caura
Caronie
Uraricoera
Guaviare
Meta
COLOMBIA
Magdalena
Cauca
Atrato
Georgetown
BRITS GUYANA
Essequibo
Paramaribo
SURINAME
Sur. riv.
Mana
FRANS GUYANA
BRAZILIE
J.N.

inhoud

Jaargang 1965, NA 43 - 521690*-57